

från
Bengt Wadensjö's
hemsida

ATT VAKNA MED LUST ATT SJUNGA

I det gamla bondesamhället blev det en moralisk plikt att alla händer hjälpte till med att skaffa det dagliga brödet. Det var en skam att dra sig undan arbetet. Gjorde man det, var man osolidarisk. I den nya situationen 1992 finns det arbetskraft och villiga händer, men inget arbete för de villiga händerna. Det kan då inte längre ses som en skam att man inte har arbete. Man vill ha arbete, men inget arbete finns att få.

Om du har tusen skäl för att leva,
om du aldrig känner dig ensam,
om du vaknar med lust att sjunga,
om allt talar till dig –
stenarna på vägen,
stjärnorna på himmelen,
de dåsiga ödlorna
och fiskarna –
om du förstår vindarna
och lyssnar till tystnaden –
då kan du vara glad,
för då går kärleken vid din sida
som din kamrat och broder.

Att vakna med lust att sjunga – ett hån för många idag liksom i många tider före oss. Många människor vaknar med olust och motvilja. Den som skulle vilja ha ett arbete att gå till på morgonen, men inte har det, eller har ett arbete men går dit varje dag med fjärilar i magen, vet vad jag talar om.

Den som blivit friställd känner sig lätt ställd utanför. Liksom den som – med rätt eller orätt – känner sig mobbad på arbetsplatsen. Man kan känna det som om man inte behövs och inte har något värde, vare sig i egna eller andras ögon. Den brasilianske ärkebiskopen Dom Helder Camaras dikt låter därför som ett hån för den som är långt nere i djupen.

Men ändå – vem kan förneka att livet också för många föder en lust att sjunga? Och att vi alla vill att livet skall vara så, att vi vaknar på morgonen med lust att sjunga!

från
Bengt Wadensjö's
hemsida

Somliga tycker att tillvaron som arbetslös är ganska skön. Äntligen får man tid att göra allt det man tidigare inte hann med. Men tillräckligt många arbetssökande känner sig övergivna i livet, för att situationen skall vara en utmaning till var och en som har förmåga till inlevelse i andras känslor och tankar.

Kyrkans arbetslivsinstitut arrangerade en konferens i Stockholm i september 1992, som utgick från den förändrade samhällssituationen. Jag deltog som representant för biskopsmötet. Där möttes kyrkliga, fackliga och politiska företrädare samt arbetssökande från olika delar av samhället i en öppen dialog om situationen.

Vi stod inför något helt nytt. Visst hade vi haft kriser på arbetsmarknaden tidigare, men inte av den dimension vi nu upplevde. Det sades att vårt samhälle genomgick ett stålbad och att vi inte skulle tro att de gamla arbetstillfällena skulle finnas kvar och vänta på oss när krisen var över. Det gamla samhället var passé och skulle inte återuppstå.

Vi håller på att få en hel ungdomsgeneration som ställs utanför arbetslivet och som upplever att samhället egentligen inte behöver dem. Detta är en katastrof för hela samhället och inte bara för ungdomarna själva.

Jag tror att vi alla som deltog i konferensen blev djupt påverkade av de vittnesbörd vi hörde och att vi reste därifrån besjälade av en önskan att från våra olika utgångspunkter göra något åt denna nya situation.

I det gamla bondesamhället var det nödvändigt att alla händer hjälpte till med att skaffa det dagliga brödet. Det blev en moralisk plikt. Det var en skam att dra sig undan arbetet. Gjorde man det, var man osolidarisk. I den nya situationen 1992 finns det arbetskraft och villiga händer, men inget arbete för de villiga händerna. Det kan då inte längre ses som en skam att man inte har arbete. Man vill ha arbete, men inget arbete finns att få.

Till det egendomliga i situationen hör, att det är arbetstillfällena som upphört att finnas till, inte arbetsuppgifterna. Den offentliga sektorn vill inte eller kan inte betala för allt det arbete, som samhället egentligen har behov av, t ex i vården. Nedskärningar och rationaliseringar har blivit ledord för att klara en ekonomisk kris.

Det sitter djupt i oss att det är en skam att inte göra rätt för sig och det känns som en skam att inte ha arbete, även om man med förståndet kan inse att man inte borde känna så, och därför kan det paradoxalt nog upplevas som en skam att det behöver sägas att det inte är en skam.

Kyrkan har i sin tvåtusenåriga tradition en resurs bl a i fråga om synen på människovärdet och på arbetets mening. I Sverige blir det alltför lätt så att man är den man är genom arbetet. Kyrkan förkunnar att vi är den vi är såsom människa. Kyrkans uppgift blev därför inte bara att öppna församlingshemmen så att arbetssökande kunde ordna gemenskapsträffar, inte heller bara att ordna ALU-arbeten (allt detta har gjorts och har varit betydelsefullt) utan det blev en kyrkans uppgift att lyfta fram människovärdet oavsett om man har arbete eller inte.

Till de i detta sammanhang centrala begreppen hör ett ord som idag verkar hopplöst passé, tjänaren. I Bibeln används ordet faktiskt om de två riktigt stora ledargestalterna, inte om lönearbetarna. Mose är den förste som kallas Herrens tjänare. Ordet används senare av profeten Jesaja. Herrens lidande tjänare är det namn profeten använder om den väntade Messias, han som skulle befria folket och leda det till fridsriket.

Den kommande fridsfursten skulle inte vara en furste efter denna världens mönster, som såg till sin egen makt, glans och materiella välgång. Han skulle vara allas tjänare. Han skulle vara förtrogen med sjukhet. Han skulle inte i första hand se till sin egen trygghet, utan i stället lägga våra smärtor på sig. Han skulle inte spränga fram på en eldig springare eller i stridsvagn, utan komma ridande helt fredligt på en ungåsa.

Så som Herrens tjänare framställdes, ödmjuk, osjälvisk, offerande sig själv för det allmänna, så skulle hon eller han leva, som ville följa honom efter.

Denna syn på tjänandet har ibland uppfattas som att passivitet inför de sociala orättvisorna är en kristen dygd. Tanken är dock inte att acceptera orättvisorna, men inte heller att göra revolution, utan att inskräpa det sociala ansvaret hos den som har en maktposition i samhället som ett led i skapandet av det goda samhället.

Tjänaretanken bejakar ett ledarskap där man ser sig själv som en tjänare i relation till helheten. Man tjänar inte på sitt arbete utan genom sitt arbete. Helheten är inte något man skall sko sig på för egen del, utan tjäna i gemenskap och solidaritet.

Tron har därför både en Gudstillvänd och en världstillvänd dimension, den består både av tjänst åt Gud och av tjänst åt nästan. Att vara kristen är därför inte att leva i samhällets fritidssektor. Tron innebär en kallelse till ett aktivt liv i världen.

Bibelns tjänaretanke har haft stor betydelse genom kyrkans historia för att inskräpa både kravet på den kristnes engagemang i samhället och den roll den kristne har i världen i detta ansvarstagande. Den kristne är tjänare, inte herre. I olika s.k. speglar har uppgiften att tjäna helheten inskräpts. Bl a fanns i äldre katekeser en kungaspegel, där makthavarens plikt betonades att förvalta makten till det allmänna bästa och att värna den svages rätt.

Bibelns tjänarebegrepp lever alltjämt i det kyrkliga livet. I biskopsvigningen säger ärkebiskopen bl a: "En biskop skall i sitt ämbete leva som Kristi tjänare och vara en herde för Guds hjord." På motsvarande sätt skall biskopen i präst- och diakonatvigningen bl a säga till dem som prästvigs: "En präst, en diakon/issa skall i sitt ämbete leva som Kristi tjänare... Tjänaretanken kunde gärna aktualiseras i fler sammanhang i vårt samhälle än vid kyrkans vinningar. Tjänaretanken för in ett aktivt tänkande i synfältet. En tjänare är ingen passiv individ. En tjänare är energiskt sysselsatt med sin uppgift.

"En god gärning är sin egen belöning" sade en av de gamla rabbinerna. Att handla rätt ger en känsla av välbefinnande. Tjänaretanken kan ses i detta sammanhang. Att göra det man gör inte för att tjäna på utan för att tjäna genom inget lust att sjunga.

(© Bengt Wadensjö, 1992.)